

Vroegmoderne tijd

In de zestiende eeuw was er in Europa belangstelling voor de legende over 'paus Johannes'. Volgens deze legende was een vrouw, die zich voordeed als man, paus geworden. Haar bedrog kwam uit toen ze beviel van een kind.

- 2p **2** Leg uit waardoor de belangstelling voor juist deze legende toenam tijdens de protestantse reformatie.

Gebruik bron 1.

Stel: je besluit deze bron te gebruiken voor een onderzoek naar oorzaken van 'het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat'.

- 3p **3** Licht je besluit toe door:
- een argument te geven voor de betrouwbaarheid van de informatie in deze bron, en
 - met een verwijzing naar de bron een verklaring te geven voor de kritiek van de Nederlandse edelen op het Spaanse bestuur.

Gebruik bron 2.

Een conclusie:

Deze ontmoeting past bij de beginperiode van de Engelse aanwezigheid in Noord-Amerika.

- 3p **4** Ondersteun deze conclusie door:
- aan te tonen dat deze ontmoeting past bij de beginperiode van de Engelse aanwezigheid in Noord-Amerika, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
 - zonder bron te verklaren waardoor kapitein Newport het niet verstandig vindt om de inheemse bevolking te bestraffen.

Gebruik bron 3.

Met dit beeld wil Lodewijk XIV een propagandaboodschap overbrengen.

3p 5

Geef aan:

- welke boodschap wordt weergegeven over het besluit van Lodewijk XIV om de rechten van protestanten in te trekken, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
- op welke wijze wordt weergegeven dat Lodewijk XIV een absoluut vorst is.

Gebruik bron 4.

Dit artikel kan gebruikt worden voor een onderzoek naar continuïteit in de Franse samenleving in de achttiende eeuw.

2p 6

Geef aan welke continuïteit op sociaal-maatschappelijk gebied blijkt uit dit artikel, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Een bewering:

De oorlog waarin Liberté Barreau (zie bron 4) vocht, past bij een kenmerkend aspect van de achttiende eeuw.

2p 7

Noem dit kenmerkend aspect en geef aan waardoor dit past bij deze oorlog.

Vroegmoderne tijd

bron 1

In 1559 schrijft Michele Suriano, de Venetiaanse ambassadeur in Spanje, over de Spaanse koning Filips II:

De koning vindt geen enkele natie zo goed als de Spaanse. Hij woont tussen de Spanjaarden, hij vraagt hun om advies en hij richt zijn politiek op hen; hierin verschilt hij echt van zijn vader. Hij is niet onder de indruk van de Italianen en van de Vlamingen¹⁾ en kijkt neer op de Duitsers. Hoewel hij misschien de belangrijkste mannen van de landen waarover hij heerst in dienst neemt, laat hij niemand daarvan toe tot zijn geheime raden²⁾, hij maakt alleen gebruik van hun diensten op militair vlak.

noot 1 Hiermee bedoelt Suriano de onderdanen van de Spaanse koning die in de (Zuidelijke) Nederlanden wonen.

noot 2 Dit zijn bestuursorganen.

bron 2

Op 21 mei 1607 schrijft een Engelse kolonist in Amerika over een ontmoeting met de inheemse bevolking:

Maar in aanwezigheid van beide stamhoofden bleek dat we twee kogelzakken misten met kogels en divers speelgoed [gebruikt voor de handel met de inheemse bevolking] erin. We klaagden bij de stamhoofden, die er onmiddellijk voor zorgden dat het allemaal werd teruggegeven. Ze hadden de kogels en het speelgoed echter verdeeld over minstens een dozijn mensen, ook over diegenen aan de overzijde van het water. Eén van hen, die een mes had gestolen, bracht het op bevel van het stamhoofd terug, nog voordat wij het kwijt waren. Kapitein Newport¹⁾ bedankte de stamhoofden en beloofde de dieven met het speelgoed dat ze hadden gestolen, maar hij behield de kogels. Hij maakte echter wel duidelijk dat het in Engeland de gewoonte was om de doodstraf te geven voor dergelijke overtredingen.

noot 1 Christopher Newport is de kapitein van het Engelse schip de *Susan Constant*, waarmee hij in 1607 kolonisten vervoert naar Amerika.

bron 3

De Franse koning Lodewijk XIV (1643-1715) laat dit beeld maken na zijn besluit dat hij de rechten van protestanten in Frankrijk intrekt. Het beeld wordt opgesteld in zijn paleis in Versailles:

Lodewijk XIV

Een vrouw die
het protestantisme voorstelt

Slangen die uit protestantse
boeken kruipen

Toelichting:

Lodewijk XIV is afgebeeld als een Romeinse keizer.

bron 4

In 1793 is het nieuwe republikeinse bestuur in Frankrijk in oorlog met verschillende omringende landen die de Franse monarchie steunen. In november 1793 verschijnt het artikel "Heldenmoed van een vrouwelijke soldaat" over Liberté Barreau¹⁾:

Tijdens een aanval op een verschansing wordt haar echtgenoot gewond, zij zet de aanval door, schiet negentien kogels af, weert twee tegenstanders af en bereikt het doel. Dan komt de burgervrouw bij haar echtgenoot terug, omhelst hem, troost hem, tilt hem op en draagt hem naar een kar, vergezelt hem naar het ziekenhuis, waar ze hem, met alle zorgen die een echtgenote aan haar man verschuldigd is, aantoonde dat ze de deugden van een vrouw niet had opgegeven.

noot 1 Rose-Alexandrine Barreau, die zich Liberté (vrijheid) noemt, vecht in het Franse leger.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.